Массе а мехкий пролетареш, вІашагІкхета!

СЕРДАЛ

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГІАЛГІАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР

Газет арадувл 1923 шера деиз ● ШИНАРА, 21 ноябрь, 1978 ш. ● № 139 (5959). ● Мах 2 кепиг.

ЙХЬЛ ШЕРА ПЛАН КХОАЧАШЪЬЙ

Иттлагіча пятилетка хьалхарча йхь шера план хаьа хьалха кхоачашъера, ший шера йиллагіча тварра задаш тІехкхочийг а сш, тІадоагІача шера толаме къахьегара лард йоллара Ленина орден эцлача «Грознефть» производственни объединенен ГІ. Ахрнева цІерагіча Назранийсин «Электроинструмент» заводен коллективаш ТІайсаьлд инициатива чІоагІа кхоабаллъ. ТІаийцича Грозненсин шурий комбината боллхошца шоай хьалхарчо йиллг ихо ца беш къахьег. Производства эффективности болха дикаллн лаьхьара тІегІертта къонсам лоаттабечъ цар канал дуккха хьалха. 17 ноябре, кхоачашъяй продукци маьхала йиллара пятилетка хьалхарча йхь шера планг. ХІинцалера планан сомІа даьккхиг 241 тонн маьждаьлла, 61 тонн яьхча. Ер шу чаккхдалаьлла пхо шера планагІа хьарчІачул сомІа арахецарчъя дІхьа миллионн 400 аьзарн сома маьхьа шурий продукци. Къаьхьгаьна оаьхьо лаьхьяра задаш а 1,2 процент тІехкхочашъяй.

Шурий комбината коллективана чІоагІа дерзате хиннад пятилетка кхоалелІа шу. Валовен продукци арахецарен ца маьхьала йилларен итт беттА план 28 октябре кхоачашъер ца. ПланагІа лаьрхІачул сомІа арахецарен а хийца маьхьала йиллаг 212 оьаг сом мах болх тайп-тайпара продукци.

Комбината участнашца юкъе кьрижча социалистичесан кхеле хьалхара кочтаг йиллаг маьждаттех тІоаьн боаннаьчча участка коллективо. Уж шера шоллаттІча сентябре кхоачашъьлла ший пятилетка хьалхарча йхь шера план. Бригадашца, сменашца юкъе кьрижча социалистичесан яьхь оттара дикаллн лаьмашца дахарна белгалъаьлъяра я «Знак Почетен» Къаьхьгаьна Сийлен кхоалаг1ча степенен орденаш лелаьш йоллг Ильченко Таисия Васильевна мерте латтача шура чуеттача бригада коллективо. Пятилетка хьалх шера планг 25 август хьалгІахочачул кхоачаьн а яьхІанз хІаьнгІачеча шера апрель беттА чотагІа къахьегаш я на.

Шоай новкъосташтА хьокхам а телеш, къаьстта дикА производственни толамашца дохачаьн хиларца белгалъаьлъяра я шушаьнца шура чуеттА машинист М. В. Бурланова, слесарь-наладчик И. С. Бойко, аппаратчик Л. Чусовитина, шушаьн дІаийсьечъ автомата машинист М. А. Юмина, машинист Л. Ф. Белова. КхЫ дуккхабаьш а. Царех цхьаькха болхло аьш шиъ сменин норма дикА тІехкхочаьн да еш.

Б. АМХАДОВ,
Грозненсин шурий комбината директор.

ТОЛАМЕ КЪАХЬЕГ

Пятилетка кхоалаг1а ду тоаьлдеш чечено-ингушийн районашца «Южный» совхоза хьайбаьн лелаьдеран. ЗІамга ба боьхкан. Дерриг а 615 гектар. Уж совхоз, беттан 186 итт а болаш. Хьаькхмашца ланга да. Шера пландИка тІехкхочаьн а еш, пачхьалкхенна 90,1 тонн дуьхьа ца 371 тонн шурех дІаеннад хІинзаьн а. ХІаьта планнА совхоз дІаеннар 9,1 тонн дуьхьА 61 тонн шурийн я.

Зоотехнически боьхьонца дІаделаьчъ. ТаймаьрА доаьнна дуьхьал дерг хьайоаг1а хьайбаьш лелаьдерий барттайна коллективе. Къаьстта оьсарн къаьхьег доаьрашца. Нерарнгова Ахатхан. ДІабукъа-ца этт беттА хІара іаттагІаргА 2800 килограмм шурца хьІ кхиІ царех іІаранг, шера план 2400 килограмм болчА. ХІаьта іаьсий лелаьдерашца пахьадаьн хьалхалаьт боьхьа сомІ болх йиллаг Самиту-ланар. Мелизьянин Гулнизьян. Цар хьоаьбаьчъ хІара іаснагА дайнийн бусен юкъера лаьрхІачА 650 — 700 грамм дуьхьА тІеіхет, план 500 болчА. Царца нийсбаьлла іерташ болх бу коллективе кхочар а.

М. ЦУРОВ.

Хьалха латтача бригада кулгалхо

Йиллагіча гІишлон-монтажин управленен этгара дикагІаьрчъ ПГІ я цхьаьлагІча участка коллективе, — аьлар тхоте «Грознефтехимремстрой» тресте. — Борисенко Владимира кулгалдеча бригадах ваделаьш. Цох лаьца яьде мегаргІолашъ а да шоаьна.

Йоккха ца Борисенко Владимир керте латта кІаьнгІийн бригада, итт совгІа гІишлонхо мара ваш цита къаьхьегаш.

Хьинарг ньа а къегаш. Сацца-дика толамашца доаьхьан хІинца белгалъаьлъийн я. ГІишлоньчеча къаьхьегаш дуккха чеераьна іоаьь йоккха оцмт йоллш ва бригадирг. Техникеен училища чекхъаьккачул тІехьаьгІа иттех шера. Уралеи ду профессех къаьхьегаш хІинг из. Мертторча дельхе дукхдаьа яІаш тІаргаьн цІенош хьалдеча болх бен хІинг из.

Ер барХІагІа шу да Грозненсин гІишлоьн хьалхьоа на къаьхьегаш йолаш. Цо кулгалдеш йолаш Ильченко Таисия Васильевна мерте латтача шура чуеттача бригада коллективе. Пятилетка кхаьа шера планг 25 август хьалгІахочачаьн кхоачаьн а яьхІанз хІаьнгІачеча шера апрель беттА чотагІа къахьегаш я на.

Шоай новкъосташтА хьокхам а телеш, къаьстта дикА производственни толамашца дохачаьн хиларца белгалъаьлъийн я шушаьнца шура чуеттА машинист М. В. Бурланова, слесарь-наладчик И. С. Бойко, аппаратчик Л. Чусовитина, шушаьн дІаийсьечъ автомата машинист М. А. Юмина, машинист Л. Ф. Белова. КхЫ дуккхабаьш а. Царех цхьаькха болхло аьш шиъ сменин норма дикА тІехкхочаьн да еш.

Б. АМХАДОВ,
Грозненсин шурий комбината директор.

Хьалха латтача бригада кулгалхо

Йиллагіча гІишлон-монтажин управленен этгара дикагІаьрчъ ПГІ я цхьаьлагІча участка коллективе, — аьлар тхоте «Грознефтехимремстрой» тресте. — Борисенко Владимира кулгалдеча бригадах ваделаьш. Цох лаьца яьде мегаргІолашъ а да шоаьна.

Йоккха ца Борисенко Владимир керте латта кІаьнгІийн бригада, итт совгІа гІишлонхо мара ваш цита къаьхьегаш.

Хьинарг ньа а къегаш. Сацца-дика толамашца доаьхьан хІинца белгалъаьлъийн я. ГІишлоньчеча къаьхьегаш дуккха чеераьна іоаьь йоккха оцмт йоллш ва бригадирг. Техникеен училища чекхъаьккачул тІехьаьгІа иттех шера. Уралеи ду профессех къаьхьегаш хІинг из. Мертторча дельхе дукхдаьа яІаш тІаргаьн цІенош хьалдеча болх бен хІинг из.

Ер барХІагІа шу да Грозненсин гІишлоьн хьалхьоа на къаьхьегаш йолаш. Цо кулгалдеш йолаш Ильченко Таисия Васильевна мерте латтача шура чуеттача бригада коллективе. Уж толамашца доаьхьа дикА ньа ладаьдеш. Цо кулгалдеш йолаш Борисенко Владимира кулгалдеча бригадо.

А. КАРДАШОВ,
«Нефтехимик» ешаьна дуккха тиражан йолча газета болхьо.
СУРТА ТІА: ваьнгІийн бригадир, коммунист В. Борисенко.

З. БАТЧАЕВА сурт.

Дег тІара баркал

Сийлахь - боккха Октябрьскин социалистическин революцие 61 шу дикарца дуьзаденна Советсин Союзо Коммунистическин партеЦентральн Комитетан, СССР Лакхехьарча Совета ПрезидиумгА, СССР Министрий Совета кхьаьгаьнчохшарца, партийнин, общественнин организацийнин, предприятийн, учреждений, колхозий, совхозий коллективашкарца, Советскин Эскарен Флотен бІухошкарца дуьхьа моаршаьнаш даьлъала дуьнарашца тІедоаьхьа кхьаьташ кхьаьчаьнаш.

Моаршаьнаш тІедоаьла кхьаьтаьна тешаьл ду советсин общества морально-политическин цхьаьгІо йохарейоаьдаш хІиларх, СССР кердача Конституцие тІе хьалхьІачА. Ваьй халкъа кагарІадьлаьнна историческин ІаьлаьмаТе чІоагІа доаькхьа деш советсин нах хІиларх. Цо хьалхьокх айдеина кхьаьгаьнен политическин хьинар, городеш юртеш кхьаьгаьрий — шоай мехка, шоай дерриг-гаьча вахарх даьй айнуш латта инициативин самодеятельность. ПосланеннА ваьхьа кхьаьбаьлло Коммунистическин партеи Советсин начхьалхьенен чурен эраьхьен политина. КПСС Центральн Комитетс, КПСС ЦК Генеральнин секретарь новкъостъ Л. И. Брежнев мерте латтача Политбюрос де лерХІаьчоа тІаьберашбан бераьтен беш болх болх.

Парте тІулакІа, шоай политическин декларе советсин нах ленинан хІиларх тоьшаьш бакъду керда кхьаьгаьнчохшарца, партийнин а, профсоюзнин а болхоца, специалистаца. ХІина аьлча, юрта боьхаьнца цІаьнгІа а дукхА даьо ду чу ца лоцадо.

Хьомарсда ваьй, масала, агротехникаца лаьца ду тІе дуьдачунца. Произведенен из разделе доаьлуушехь а дуьн цу тІе балхана дукхА кхочачаьнца тІаьлаьтаьн хиннига, хьехам беча новкъостъ мостаца дуьнг хиннича халонех. «КъаьларгА», дукхА черашкн Іоьнаьлча приемех дІаькъаста ца тугачарца бабчо балхах. ЛаьрхІа буьйг оахамца тІоаьлаьл сецаьрш лелабаьлъ кІоьсеш.

Уж дешаьш ваьй республикерча дуьнхьа боаьхаьнна специалисташ дицдаьлйте дукхА мотгиташ а: дуьхьа мотгиташ а хІинз а цІьадоаьла балхаьн тІехьадуьлийтаьн, дІаьс еш хІаьнна а цьеболийн таш. ТІа совхозе а да нийтта кхоачамбозаьрашца.

НийсаьгІа аьн йиш йоаьшш ахьнаьх хьувьнаьн чуьздаьс лаьца.

«Белгалдоаькхьаргда аз, — йоаьх цига цхьан меттЕ, — цхьайолча хана кхы а ворІа оах, хиннаьнах яьаг дІа а дуьн хуьнан хьаьгг: ламта дина хІаьта а тІехьаьгІа чІвнача хана, транспортица дІа-ца кхуьхьача, лоаттадеча, цхьа доахкаьна хана доаьду хьадьлъкачох кхоалаг1а даьхьа хІина даІ ньна доаьа яьаг. Яьаг доаьдача лоаттабу хьомсам керттера ярех резерв яь.

ЧоаьІа хьехам лу ду дешаьш. Вайнца массаначьа-а доаьш доаьа тІаьаг да хьалкхеаьр хьувьнаьн ханнаьхьен ца боІтаьнна чуьздаьс вІаьш тІехьаьккха ца лар е ца доаькхадалар. ДукхагІа даьхьЕ из доьн организацийнин баьхха даьдуьрдеш я хуьн. Цудуьйна оаьа даьго йодача хана «Целина» тІа ювцан йоаьа ре-комендацеш а ду тІара дуьн кхо мотгиташ дуьхьал реко-мендацеш ца ваьгІа метгаргдолаш а я лоаьрхІаш уоттаергьа тайп-тайпара балхий ланнаьта йоаьа планаш.

«Целина» дийшаьта дагадо-ланна іеаьа. ДІаьоьна йоаьа культурий лоаьрхІам бе безилгІа, ваьда хьалуш мара церех дІаьс да йоаьІаьнга. Аз хьалкхІа а аьанаг, тІаьта а ІаьІа а як: тІа ваьттаьна тІара шера оаьа дІаьоьна цхьаьолчи култураца совхоза ваьда лаьц боьнна къаьстаьгаьн тьоьраьм мара. Церех «Одесская» йяьа хьажкІаьн. КІеаьг-дуьна а ладоттаьн во болаш біаьстин ийнен денача шера ялаьнн ун. Уйт шера боккха тьоьаьн оаьь ду цьаькІаьца совхоза. ХІаьта а даьнадаьл тІо ца култураца дуьзаденна цхьаьдоаьла оаьлаьн дІа. Кхьарг йІаьла, ца лаьрхІаьча а, дуьхьал цьа оаьхм тІехьадуьлийн хиларо ду тоьаьрдолаш эс.

Цхьаьн дешаьца аьлча, «Целина» — юрта боьхаьнг хІара кулгалхочун, специалиста, партийнин а кхьаьчо общественнин а организацийн хІара болх-лаьчун истина тІе уьлаьду кІаьнга лаьрхІа доаьІаьн проведения я.

Х. АРЧАКОВ,
«40 лет Октября» колхозан Наьсарчуьн совхозо партийнин секретарь.

КПСС ЦЕНТРАЛЬНЕН КОМИТЕТ
СССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМ
СССР МИНИСТРИЙН СОВЕТ.

1979 ШЕРА ЧОТАГІА

Иттлагіча пятилетке кхоалаг1а ду толаме чаккхоаьнна ба «Актуринский» совхозе йоккха ца лелаьдеш. КПСС ЦК июльскин Пленумо решенеш тІулакхаьд ялаьн а, пачхьалкхенна 800 тонн шура йІаьннаг ший. Шера планг 770 тонн болчА.

Из тоьаьн шиннаьгІа хиннаьгІ.

Къаьстта доккхий толамашца доахаьн я социалистическин яьхь хьалха. Цера доккха Кадырова Дада. Шера планг 1850 килограмм болчА, цо хІаьнле а хІара іаттагІаргА 2700 килограмм шура йІаьккхий. Цунна тІеіхьа йоаьа 2600 килограмм шура йІаьккха Хуцигова Нура. Йиттта тІадоаьІаьна шера чотах йІаьхьегаш ба доаькхадо Зелимханова Тамара. Дукурова Наьжат Хумитова Саадата, Бахабова Бажисса. Цудухьа хІара деннА пачхьалкхенна йІелуш йоаьа шура 300—350 килограмм совхозарчу дуьхьал я.

А. БАРЗАНУКАЕВ.

КЪАХЬЕГАМА ТОЛАМАШ

ТІехдиена толамаш дахкад Горячеводскин бурудеттарца ноябрьскин цІейна хетаьлъа социалистическин яьхь.

Бурудеттарца шера планг кхоачашъе 370 метр буруьн тоха мара дезаш баьг уж. ХІаьта пятилетка дагаІаьгІа шера чотагІа 3000 аьзар метр совгІа лаьттан тІоаьнаштА буруьн техаьд шер.

Йиллг баьнварашца юкъе хьалхе лелаьш я бурудеттача экспериментальн устаьнкхий. Цунна тІеіхьа йоаьа 2600 килограмм шура йІаьккха Хуцигова Нура. Йиттта тІадоаьІаьна шера чотах йІаьхьегаш ба доаькхадо Зелимханова Тамара. Дукурова Наьжат Хумитова Саадата, Бахабова Бажисса. Цудухьа хІара деннА пачхьалкхенна йІелуш йоаьа шура 300—350 килограмм совхозарчу дуьхьал я.

А. БАРЗАНУКАЕВ.

СОВЕТСКИ-ЭФИОПСКИ ПЕРЕГОВОРАШ

17 ноябре Кремле хилар советско-эфиопски переговораш.

Советски оагІонгахьара переговораш йир КПСС ЦК Генеральн секретарь, СССР Лакхехьарча Совета Президиумо Председателе Л. И. Брежнева, КПСС ЦК Политбюро члена, СССР Министрий Совета Председателе А. Н. Косыгина, КПСС ЦК Политбюро члена, СССР кхьча мехкашкарча тІулакхий министра А. А. Громыко, КПСС ЦК Политбюро членалла кандидата, КПСС ЦК секретаре Б. Н. Пономарева; эфиопски оагІонгахьара — Хайла Болча военни административни совета (ВВАС), Социалистически Эфиопе Министрий Совета Председателе Менгистиу Хайле Мариама, ВВАС массаьарча комитета членаша Берхану Байеса, Гессессе Вольде Кадана, ВВАС ЦК члена Нехьалашет Гырмаса.

Переговораш йолча хана хьежар советско-эфиопски отношений дуккхача деннашца. ОагІонаша дина а хеташ белгалдаьккхар Советски Союзан Социалистически Эфиопе лелаьнен юкъе цхьана лелаьдеча доттагІаьн тІулакхий лардех йолча деларадаьр положенешца хьежаш ший мехка юкъера отношенеш дегІаьхьан хилар. Политически, экономически, культурни, кхыча доаькъоьна советско-эфиопски цхьана тІулакхаьн лелаьдара тІедерзаьдаь хоадамболлаш доа хІама де оагІонаьн раьзаь хилар дІаькхайдир.

Африкерча хьалха а доаьлаш, дунен хьалхьаьна юкъера доаькхаьчеча проблемаех дагардар дІа-ца лийдар. Советски Союзон Социалистически Эфиопе карцаьха лаьрхІар Африка къулбелъеьне империалистически державаша лелаьо неколониалистски экспедиций, цар расистски режиммаш хьаллуьлдар. Цар цхьа йарг болаш белгалдаьккхар, прогрессивни режиммашца за дІаьсеш, колониализма кхуьрчаш, расизм лорарца дуьхьа империалистан юкъе тІергаш дІаьлаьра дуьхьала хьоьсам дерзаьбера африканскин хьалхьашца цхьоагІо болашн хотоаденнен хилар къаьстта боккхачаьнна доаькхаьнна де. ЭьшшА.

Африканскин Рог эттача хьалаца дуьзаденна территореш дІа ца еха, суверенитета вІашш сий дара принципаш, территориальн бІаьрчаьна, доаькхаьн хуьна йаьп ца хилара, шоайца вІашш юкъе ца лелаьдара лаьрца тІа политически наьхьаьгІа цу районера тІулакхаьн вІашІеіхьа даьа а тешам болен дикА доаькхийн хьал оттаде а Советски Союзан Эфиопен лаьрхІа лаьр дІаьккхийдир.

Дагардар новкъосташца дІа-юха оаьлаш, доттагІаьн а дуьнцар дІа-юха ихетадеча а хьаьв чаккхьлар переговораш.

(ТАСС).

ДоттагІаьн хьале

17 ноябре СССР Лакхехьарча Совета Президиумен СССР правительстван Йоккача Кремлевски двореце Хайле Болча военни административни совета, Социалистически Эфиопе Министрий Совета Председателе йоаьлоьнна, Менгистиу Хайле Мариама сийна шу оттаьгІ.

Менгистиу Хайле Мариама ца цхьана шун тІа бер дуьнца бьалха пачхьалкхен деятелаш, СССР-ера Социалистически Эфиопе носон Цатайе Мешеша.

Советски оагІонгахьара шун тІа бер воьнчьостъ Л. И. Брежнев, А. Н. Косыгин, А. А. Громыко, Д. Ф. Устинов, В. В. Кузнецов, Б. Н. Пономарев, П. Н. Демичев, хьаьбола официальн мах.

Л. И. Брежневен Менгистиу Хайле Мариамен хьамаьлан дир, царца чІоагІа терхьаш тІаьберийта ха а дийгІар, уш тІоьраш доттаьн тІа а йийцар.

Безамеча, доттагІаьн хьале чаккхьлар-шу оттадар.

(ТАСС).

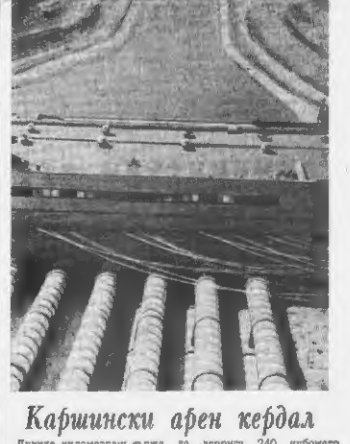

Карпински арен кердал

Дуьхьа километраш ларца уьл Узбекистана къуьбезьара Карпински арх. ДІайийна хІама лиен хьаьхьаьн дезе а ца ду лаьттаьнна Іаьлмо кІезнин магистральн каналаш, 1500 километр лоткоен ороситаьлаш яьхаьг. Хьаьльаьн дезе тІоаьлаьа аьзарчаьтен — 1600 миллион кубометр хин лаьрхІа Талимарджанский водохранилище.

Дерриг а Карпински арен зоне сеновоборота юкъе доаьдаде лаьрхІаг йоьхьаьл уьттаеп дола 900 аьзар гентар лаьттеш, цо торо хулийтаргьа яьхь та 1300 аьзар тонн хІара шера боьмйн бакхьа.

СУРТА ТІА: Аму-Дарьяй хий Карпински канале чу дІаГучуйтайна насосин станцех цаІ.

Э. КОТЛИКОВЕН
А. ГОРОКРИКАН сурт.
ТАСС фотохроника.

Біаьш километраш хий лехаш

КПСС ЦК Генеральн секретарь ваьн. Л. И. Брежневен яьхь «Целина» ешаьна дагардоьгІарца тІоаьгІа хьаьтдоаьнна деш вай республикин къаьхьегаьнчохшарца. Вайца-ца кІезнга а деш ший дада лаьттаьн кардедаьдеча дагардаьн, хьинарг шина ца кхобеш къаьхьегарах Дьахенн деаа совгІаьтаьн луш белгалбаьхьарца. Царех ва «Грознефть» объединенен Горячеводски бурудеттача уьзрилеие вежкхаГІоьла геолог Хадиженн Іабдула-Керим.

Уьйт деношца дуьхьа ра интервью йийцар тІа иттте воьнчьа корреспондента С. Шадиева.

Іабдул-Керим, дуьнца, ший вийцаьлер хьо ший дада лаьттаьн кардедаьдеш?

— Цу шерашца «Актюбнефтеразведка» ешаьна трестан геолого-съемочни партее воьккхаГІоьла геолог воьаьп болх бен яр со. 1955 шера біаьсти, хІаьта сакна дагадеІа сона. Командировкеца дІадийгар тхо трестА кулгалхочо. Цита тхоьга хьаьхІийнйр целинин совхозаш воьхьа моттигашца лаьттаьн кІалхара моьла хий лаьрца тІулакхаьн гидрогеологически партия вІашІаьІаьла аьна шера Актюбинский обкомо ях решенн.

Цу гаргена со а юкъеьаьгаьр, воьккхаГІоьла гидрогеолог хиларах ваьрца. Массехи дг даьлаьн ньаька аьрадаьлар тхо. Біаьрг ма-кхоачача уьзнаГІа кІезнгаьнгаьн арешна Іаьлаьмте дуьхьа адам гуллуьт лаьттар. Вай воьккхача Даьхьен ерриГІаьчо мІІнгІашкарца ма-кІалаш біаьрчо йиш ду уьзлаьн. Эьарашн, эьаранн болаь ньаьх арахюкъе чаьтаранн іо а теха къаьхьегаьн бар. Цу хина ца-гуш хинна суут кхьаьгІа хьаьхьенкад нюх. Л. И. Брежневна «Целина» аьнна ше ізьлъеча произведение ІІа. Аз Іаьлаьмте чІоагІа са а кьерделууш йяйлаьй из ненаболаьон тІа. Цу сахьаьте даьгаьр сона цу лана сайна уьдра хинна ноьнсьотий, вежаарна санна баьттайна, хало а атто а еьхьаьш оаха цхьана хьыкка ха.

ВагІ ва Леонид Ильич Брежнев: аьаг даккхар дуьхьа советски хьалхо историческин кьонсам лоатабаьлъ ха яр ва. Цудухьа таьхна ва ха дагаьеьчо аз доккхаьл ду миллионаш болча советски наьха лоатабаьлъ ду кьонсаме айса дІаньа лацарах.

Іабдул-Керим, дуьнца, ший вийцаьлер хьо ший дада лаьттаьн кардедаьдеш?

— Цу шерашца «Актюбнефтеразведка» ешаьна трестА геолого-съемочни партее воьккхаГІоьла геолог воьаьп болх бен яр со. 1955 шера біаьсти, хІаьта сакна дагадеІа сона. Командировкеца дІадийгар тхо трестА кулгалхочо. Цита тхоьга хьаьхІийнйр целинин совхозаш воьхьа моттигашца лаьттаьн кІалхара моьла хий лаьрца тІулакхаьн гидрогеологически партия вІашІаьІаьла аьна шера Актюбинский обкомо ях решенн.

Цу совхозий доаькхьа доьлчо лаьттаьнна хий лехаш біаьш бІаьш километраш хий лаьрца тІулакхаьн хиннаб. Злобинсин методаГІа кІалхьаьгаьш болча цар хІара сменагІа нормаш. 120 — 130 процент ешаьчаьнна. Шішшаьхоьнца белха говнал йолча ший хІаьрне моллаГІчуьн метта діа а этта кхьаьст, эьаьш дола ГІо-новкъостА ду.

Каменщикашца доккха новкъостаьл а деш, шоай дукхарш дІаьаьа ихоачаьнна да Небиев Аватолий мерте латтача «бригадА» ІІаьтчийнаьн. Бригадир управленен дикагІаьрчъ рационализатор лоаьрхІаьн а ва. Цо телаьча радиоализаторсин предложенешца доккха новкъостАл ду плотницкий а каменщицкий а балхах сихдаьра.

Цхьа минут а балха хьа сехьа йоа а ца еш, гІишлоньчеча техникаьн механизмехи бозаьа пайда ву Борисенкох кулгалдеча каменщицкий бригаде. Уж шера кхьа кварталгІа вІашІта «Грознефтехимремстрой» тресте управленешца юкъе хьалхара мотгиг аьккхай йиллагІча гІишлон-монтажин управленен коллективо. Уж толамашца доахача дІаьа даьхьа лаьцад Борисенко Владимира кулгалдеча бригадо.

А. КАРДАШОВ,
«Нефтехимик» ешаьна дуккха тиражан йолча газета болхьо.
СУРТА ТІА: каменщицкий бригадир, коммунист В. Борисенко.

З. БАТЧАЕВА сурт.

Л. И. Брежнева «Целина» ешаьна

ЙОККХАЧА КОТАЛОН ИСТОРИ

ваьгІийолла аьна парте Актюбинский обкомо ях решенн.

Цу гаргена со а юкъеьаьгаьр, воьккхаГІоьла гидрогеолог хиларах ваьрца. Массехи дг даьлаьн ньаька аьрадаьлар тхо. Біаьрг ма-кхоачача уьзнаГІа кІезнгаьнгаьн арешна Іаьлаьмте дуьхьа адам гуллуьт лаьттар. Вай воьккхаьа Даьхьен ерриГІаьчо мІІнгІашкарца ма-кІалаш біаьрчо йиш ду уьзлаьн. Эьарашн, эьаранн болаь ньаьх арахюкъе чаьтаранн іо а теха къаьхьегаьн бар. Цу хина ца-гуш хинна суут кхьаьгІа хьаьхьенкад нюх. Л. И. Брежневна «Целина» аьнна ше ізьлъеча произведение ІІа. Аз Іаьлаьмте чІоагІа са а кьерделууш йяйлаьй из ненаболаьон тІа. Цу сахьаьте даьгаьр сона цу лана сайна уьдра хинна ноьнсьотий, вежаарна санна баьттайна, хало а атто а еьхьаьш оаха цхьана хьыкка ха.

ВагІ ва Леонид Ильич Брежнев: аьаг даккхар дуьхьа советски хьалхо историческин кьонсам лоатабаьлъ ха яр ва. Цудухьа таьхна ва ха дагаьеьчо аз доккхаьл ду миллионаш болча советски наьха лоатабаьлъ ду кьонсаме айса дІаньа лацарах.

Іабдул-Керим, дуьнца, ший вийцаьлер хьо ший дада лаьттаьн кардедаьдеш?

— Цу шерашца «Актюбнефтеразведка» ешаьна трестА геолого-съемочни партее воьккхаГІоьла геолог воьаьп болх бен яр со. 1955 шера біаьсти, хІаьта сакна дагадеІа сона. Командировкеца дІадийгар тхо трестА кулгалхочо. Цита тхоьга хьаьхІийнйр целинин совхозаш воьхьа моттигашца лаьттаьн кІалхара моьла хий лаьрца тІулакхаьн гидрогеологически партия вІашІаьІаьла аьна шера Актюбинский обкомо ях решенн.

Цу совхозий доаькхьа доьлчо лаьттаьнна хий лехаш біаьш бІаьш километраш хий лаьрца тІулакхаьн хиннаб. Злобинсин методаГІа кІалхьаьгаьш болча цар хІара сменагІа нормаш. 120 — 130 процент ешаьчаьнна. Шішшаьхоьнца белха говнал йолча ший хІаьрне моллаГІчуьн метта діа а этта кхьаьст, эьаьш дола ГІо-новкъостА ду.

Каменщикашца доккха новкъостаьл а деш, шоай дукхарш дІаьаьа ихоачаьнна да Небиев Аватолий мерте латтача «бригадА» ІІаьтчийнаьн. Бригадир управленен дикагІаьрчъ рационализатор лоаьрхІаьн а ва. Цо телаьча радиоализаторсин предложенешца доккха новкъостАл ду плотницкий а каменщицкий а балхах сихдаьра.

Цхьа минут а балха хьа сехьа йоа а ца еш, гІишлоньчеча техникаьн механизмехи бозаьа пайда ву Борисенкох кулгалдеча каменщицкий бригаде. Уж шера кхьа кварталгІа вІашІта «Грознефтехимремстрой» тресте управленешца юкъе хьалхара мотгиг аьккхай йиллагІча гІишлон-монтажин управленен коллективо. Уж толамашца доахача дІаьа даьхьа лаьцад Борисенко Владимира кулгалдеча бригадо.

А. КАРДАШОВ,
«Нефтехимик» ешаьна дуккха тиражан йолча газета болхьо.
СУРТА ТІА: ваьнгІийн бригадир, коммунист В. Борисенко.

З. БАТЧАЕВА сурт.

Агротехникаца доттагІаьн деладе

ТІа совхозе, ваьй мехка массеначьа а санна, чІоагІа терхьаш тІаьберийта ешаьна новкъостА Л. Н. Брежневна «Целина» ешаьна произведенен. Къаьстта кІоарца Іоьнаьо из культаьлоьна, партийнин а профсоюзнин а болхоца, специалистаца. ХІина аьлча, юрта боьхаьнца цІаьнгІа а дукхА даьо ду чу ца лоцадо.

Хьомарсда ваьй, масала, агротехникаца лаьца ду тІе дуьдачунца. Произведенен из разделе доаьлуушехь а дуьн цу тІе балхана дукхА кхочачаьнца тІаьлаьтаьн хиннига, хьехам беча новкъостА мостаца дуьнг хиннича халонех. «КъаьларгА», дукхА черашкн Іоьнаьлча приемех дІаькъаста ца тугачарца бабчо балхах. ЛаьрхІа буьйг оахамца тІоаьлаьл сецаьрш лелабаьлъ кІоьсеш.

Уж дешаьш ваьй республикерча дуьнхьа боаьхаьнна специалисташ дицдаьлйте дукхА мотгиташ а: дуьхьа мотгиташ а хІина а цІьадоаьла балхаьн тІехьадуьлийтаьн, дІаьс еш хІаьнна а цьеболийн таш. ТІа совхозе а да нийтта кхоачамбозаьрашца.

НийсаьгІа аьн йиш йоаьшш ахьнаьх хьувьнаьн чуьздаьс лаьца.

«Белгалдоаькхьаргда аз, — йоаьх цига цхьан меттЕ, — цхьайолча хана кхы а ворІа оах, хиннаьнах яьаг дІа а дуьн хуьнан хьаьгг: ламта дина хІаьта а тІехьаьгІа чІвнача хана, транспортица дІа-ца кхуьхьача, лоаттадеча, цхьа доахкаьна хана доаьду хьадьлъкачох кхоалаг1а даьхьа хІина даІ ньна доаьа яьаг. Яьаг доаьдача лоаттабу хьомсам керттера ярех резерв яь.

ЧоаьІа хьехам лу ду дешаьш. Вайца массаначьа-а доаьш доаьа тІаьаг да хьалкхеаьр хьувьнаьн ханнаьхьен ца боІтаьнна чуьздаьс вІаьш тІехьаьккха ца лар е ца доаькхадалар. ДукхагІа даьхьЕ из доьн организацийнин баьхха даьдуьрдеш я хуьн. Цудуьйна оаьа даьго йодача хана «Целина» тІа ювцан йоаьа ре-комендацеш а ду тІара дуьн кхо мотгиташ дуьхьал реко-мендацеш ца ваьгІа метгаргдолаш а я лоаьрхІаш уоттаергьа тайп-тайпара балхий ланнаьта йоаьа планаш.

«Целина» дийшаьта дагадо-ланна іеаьа. ДІаьоьна йоаьа культурий лоаьрхІам бе безилгІа, ваьда хьалуш мара церех дІаьс да йоаьІаьнга. Аз хьалкхІа а аьанаг, тІаьта а ІаьІа а як: тІа ваьттаьна тІара шера оаьа дІаьоьна цхьаьолчи култураца совхоза ваьда лаьц боьнна къаьстаьгаьн тьоьраьм мара. Церех «Одесская» йяьа хьажкІаьн. КІеаьг-дуьна а ладоттаьн во болаш біаьстин ийнен денача шера ялаьнн ун. Уйт шера боккха тьоьаьн оаьь ду цьаькІаьца совхоза. ХІаьта а даьнадаьл тІо ца култураца дуьзаденна цхьаьдоаьла оаьлаьн дІа. Кхьарг йІаьла, ца лаьрхІаьча а, дуьхьал цьа оаьхм тІехьадуьлийн хиларо ду тоьаьрдолаш эс.

Цхьаьн дешаьца аьлча, «Целина» — юрта боьхаьнг хІара кулгалхочун, специалиста, партийнин а кхьаьчо общественнин а организацийн хІара болх-лаьчун истина тІе уьлаьду кІаьнга лаьрхІа доаьІаьн проведения я.

Х. АРЧАКОВ,
«40 лет Октября» колхозан Наьсарчуьн совхозо партийнин секретарь.

РСФСР СИЙЛЕН ЦІН ЯЛАРАХ ДОЛА
РСФСР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА

У К А З

Юрта боьхаьна даьхье доккхий гІулакхаш кхаьгІдувьларах **РСФСР заслуженен землеустроитель** яьа сийлен цІн лойла

Иванченко Виктор Парфирьевича — Нохч-ГІалгІай АССР юрта боьхаьна министерства лаьттах пайда эцарх. землеустройстве лаьтта лоарадара отдела начальника.

РСФСР Лакхехьарча Совета Президиумн председатель М. ЯСНОВ.

РСФСР Лакхехьарча Совета Президиумн секретарь Х. НЕШКОВ.

Москва, 1978 шу 16 ноябрь.

РАЙОННИ ПАРТИЙНИ КОНФЕРЕНЦЕШКА

ДЕ ДЕЗАРАШ БЕЛГАЛДЕШ

Ленински район

Город Грозные ёнкхаттарях йола Ленински район городдера кьыча районашка хьежача ший тайпара бадзиложаш болаш я. Дукка я укхаза промышленнаи предприятеш, ту дакъе машинаш ю, йагаеч кхачаш промышленноста йокхий предприятеш я йолаш, гІишлон, транспорта, организацеш, ТІехь бузамен учреждеш. Дукхха дукхагІа йола культурен искусственаи учреждеш, шийнге ланхерча дешнаи заведеш, дукхха кочаренаи кьеьрча специальнаи дешара заведеш а дарбан учреждеш а я укхаза. Цудухь дукхаха хьалонашка дуг-заденна да районера ум дерриг доакъош дІегІадолаелгІа, хьдаяка цар балха тІаьхьонаи экспитаделгІа? Ф де иза хьалчаб района кьхьеІагІахой тІехььарча хьаь ма-ра? Пайда ца ваьна йиса торонаи малелаш ю? Производства эффективность дІаХо лакьъара фу де деза? Балха тІехь доладаи доаш кхочанчбоьдуоаш дІадаьдаре ниаьр, шелаелгІаш да? ДІаХо мишта болх бе беза районнаи партийнаи организацие хьалхьашка лаьтта декъарашка дикІІІІІ-ча пада кхочанцадара? Мишта кулгаш дадь партие районнаи комитето ше хьежача хаан дена районе экономикаи культурен дегІаолаьнаи гІулакка? Ту дерригача дешаи кІоарта аьлаиг ешаи ешьмаьлаш хилар ХХУ-на Ленинскаи районнаи партийнаи конференце.

КПСС районна хьалхарча секретаре Г. Ф. Галиновс аьча отчетан доклада тІа а делегеташка дадьна. Ешаи ешьмаьлашца а белгалдаьлькьар ятІеалгІча лаьтаетна хьалхарча цин шерен нитт бетта районна хьаьчаь болхаьна дерригача доакъошка производственно - экономическин хьокхамаш лаьклдара дадьне дикка доакъой толамаш дІа-хилар, партие районо, кхььаьнцарча партийнаи организацие КПСС ХХУ съеьдо, парте Центральнаи Комитетеге цул тІехьаьгІа хинача Пленумашка хьалхашка отчадь декъарашца лерриГа кхочанцадеш хилар. Районна хьалхарчаьл чуйнаьхьаьгаь лаьнаьн социалистическин декъарашца кхочанцадеш, производственнаи ешьмаьлашца лакьъара тІаьхьа кьоьсаьн лоаттабаь да. Экономика дегІаолаьнера дикаГІа кулгаьдаьлаьхьа йолаьш, кхьаьнцарча партургІаьнаьнгІ хьинер айдаьр аьнмаьнгаьр балха тІаьхьонаьн лоаттабаьр йолча шийй бонъоьнех цар шерра пайда ецаьр дагьаьн ваьнаьн дозаьш торо хиноьй промышленнаи предприятеш, гІишлонн тІаьхь спортеш организацей болх тоаде.

Отчетан хьаьн партийнаи организацей, боьхаьнаь кулгаьдаьлаьхьа йола Ленински районе ешьмаьлашца, ешьмаьлашца коллективаьй термен общественнаи производственнаи эффективностиа балха дилаьн лакьъара, ешьмаьн - техническин прогресс сихьара, къьлъеьгаьнаь оборрелгІ лакьъара тІаьберзаьйна хиноьй.

Районе дукха балх базьй промышленность, бытовой гулдаьс дечь, транспорт концентрацийн специализацин ешьмаьлашца, ешьмаьлашца, ешьмаьлашца,

МЕЛ ЭША ХЬАЛАШ ДОЛАШ ДА

Экономика дегІаьолаьлера мерттерча дешаьх ЦІ да хьалъа эша товаранг дукагІа ухьаЙтІера. Цу гІулакха лоарХіаме моттиг иХоч моттиг промышленность.

ИтлагІча лиЙтІеве моттиг промышленность министерства предприятеш арахеца дешаьх да 180 миллион сома мацца тайп-тайнара товаранг. Нагахь сана ПХьлетІе йолаенчеа хана министерства тІаДиса декхар а тІехьа дІаьлъхІаЙ, хьалхаша латта декхарашка чоалхне да. Уйх тІехьарчо ирхи шера арахеца продукци 22 процент тІаккЙитІай. ТІаДоагІача шин шера арахеца продукци 30 процент кІы а тІаккетаргьа.

Мерттерча задаьвех дикиа лоарХіаьлЙ министерства предприятеш. Продукци мацца хиНхара иит бетта ПІан толаме иХочачаЙьлЙ цІу. ТІехьлинстрическе декхарашка а толаме иХочачаДьаД. ПІаМа.ТІа лаьрХіачул совгІа арахиЙлад 281 эзар сом мацца товаранг. ДІнагІа и арахеца продукци а. Аттестаци с еса ерриГа иаделенг. уж 300 гаргта, я, цьолагІча хатегорг дІаЙолхаш я. ДІадахьче цкранца паччаХьлЙхен дикала Знак йолаш дІхьиХча тайта продукци иЙтьлар министерства предприятеш, хІЙта хІина паччаХьлЙхен дикала Знак йолаш ЙаЙ изделя я арахецаш.

Уйх цера саха производства юкъеЛаьа лаьрХіадар 40 ворда изделя, хІЙта ПІаЛелеХьа производствена юкъеЛаьлЙ 70 гаргта изделе, ер шу чаккхдолаш уж хургьа 90 совгІа.

Предприятей коллективай болх тоБеннаЙ ПІаш, эзарех болча наха хьмар ер ца деш ПІаьхьгарах. Социалистическе яхьа хьалхара моттиг а йоаХхаш, къаьстта дика къаьсегІрца белгалъяьна я Нохч-ГІалгІай химически завода стеклотарни цеха коллектив. Дика болх беш я воН коллективаш а. Социалистическе яхьа хьалха а латташ шоай новьчоатаьта хьоХзаг телиш ба уйхаза машинист В. Сагинов, сортировщица А. Морозова, шихтовщица Ж. Автаева, текстильно-галантерейен объединенеца тІехачкаш Е. Васкинова, М. Буденная, «Металлист» завода электрик О. Ковалевко, цу предприятеш тарамш тоаду мастер А. Майоров, «Дружба» хІаЙа картонажнИй фабрика хлейшка А. Бакташ, кхы дуниХабараш а.

ХІЙта а оаха дика ИХетадеш да, нагахь сана дерриГа хІоачачмех бизза пайда ийбаь баларг, дуккхача коллективашца дахьа къаьстта тоЛамаш дуккха а дикагІа хІЙа йиш йолиш хІЙар. Уж иХоачачашца хІара предприятеш ДолаШ да. ТекстильнойсалантерейИн объединенеца цхьаЙола фиЛаьлаш цхьаН сменаЙн ца вара болх беш ЙаЙ. ОборудованИн къаьХаЙбарш болх ца беш ЛетІаш а моттиг ЙаЙсиу бедал ца хІЙар бахьан долаш. ЦхьаьХча тайна пайда а ца йиш ЙаьсІа поменеенца а цхьаьОча предприятеш. Эсала лел толамагІЙола методаш дикагІЙо технологии производство юкъеХьалаьта. Мела лел таЙтальнИ ГІишлош хьалъаЛеген кера иЙзалаш кІарадерзаделгІа. ЦудухьА тамаш а ЙаЙ производство дегІаьхарг темпаш ккхйолча министерствоца юкъе эгІара лохагІа тхо долча хилар.

Текстильно - галантерейИн объединене дика дИЙ социалистическе доаЛатье лоарХіаьлгІаьхь а. Уйхаза ПІаьхьа лечгьаьаш доЛа ПІаьхьаш дІаьхьалдан, материальнобехнгохьамеча гІулакхаш тІа хьежаю кадраш, хьа а хоржаш, дІаЙийсьеГа ийЙса ВІаЙтІехьаьЙхьхадаг уйхаза. Масала, № 4 йолча тканин фиЛаьле мастерарала хьаЙйца хиннан култа цІена ца хилдирх массеевхаза лаьца хинна А. И. Якубов. Социалистическе доаЛатье лоарХіа даьхьа иХочачаЙокхарг ЙаЙийсьеГатарах хьалха объединене хиннех генеральнИй директора вов. Деннеаш цІенкаштта бехх бер. Уйх гаргарча хана верда кулгалЙхой а хьожаЙаь цІенкаштта тоадерда оаха объединенера гІулакхаш.

Дукхха а дикагІа болх бе йиш йолаш яр Нохч-ГІалгІай химический завод. Дукхха шерашка инженерин деПаш уйхаза доагІЙача тайнара ИьстадьадиГ. БелгалъЙьна организационно - технически мероприятеш иХочачьаьт хиннаш. Рационализаторнех болх ЙаЙла а беш хиннабаг Цудухьа кулгалца. Ду хІа моттиг ийЙсьеннаЙ хьалха балхаш тІа ИьалнаЙ хьежаЙеш а.

ТІеца безам бе, инженерно-технически болхлоца, производстве хьалхаЙатарца, дерриГа шоай ниЙш оаргаІЙа а дахьа, ТІаДиса декхар тІера ДІадоаХкхарХкхаЙрах планаш тІаЙийса производствена специализаци концентрацИ ярх ПІаьхьа ПІаьхьа ДІаДо дегІаьолаьбера ІаьлаьчаТе бовкха доарХіаьн долаш хилар.

Дина хІаьшш кирзГІоаьлаш балхаш ду ду дамчье Кавийстин Чимкентин областа дуккхача бовкхаьнца.

СПЕЦИАЛИЗАЦЕИ КОНЦЕНТРАЦЕИ НОВКЪА

**КПСС ЦК ЙолЙсеи (1978 шера) Пленумо бе-ГалгалЙаьхкар кирте лаьца боьхаьнашца кИчарцен агро-техникеи интеграцен лаРа тІа нуГ-боьхкина производствена специализаци концентрацИ ярх ПІаьхьа ПІаьхьа ДІаДо дегІаьолаьбера ІаьлаьчаТе боьхкА

Ер хьаи саи биографи

Мичаьхьара хьаЙколаенай, мишта хьаенай, хIанз сеаьх доккхаг ду вай Советски Дахьено, мишта дегIаенай, чIоагIенинай из, мишта дахьа, из бахьаг долаш мишта тIом баьб вай хьалхе, мишта кхаьхьег, фу бахьан долаш кхоьсам хоаттабу Советски Союза Коммунистически партее хьалхенера социализмо мехка нана — уж дерриган а уйла ца ен дита йиш йолийш дага ца довIаган хIин йиш йолийш доаккерш хьаьхьокха лаьрхIаг «Вай биографи» яхача документальн телевизионна фильмай цикла автораша.

«Вай биографи» яхача цикло хьаьхьоч вай мехко 60 турпала тIерашка хьаберича нанна событеш. Хьаьта зрителаш е хинна хIамаг хьаьбаргашта доаккаш, дагадохаш кхьаьбарий дог тохаьлуш доаккал деш, иной уйлаца чаьхбоаг ца ерг «бомжачаьхьа этапех» дахьенна мегарIадьнаьча таханарца сийлахь - доккхача тIулаьхьашна гIолла дIаяхьача эмана бIаранаьхьаш.

Ноахалий духовни бувам, партен хьалъхен цIьаагIо, вай тIулаьхьаш бакъаьхьа хилар, де лерхIаш хьалхашна оттадь декхарна чIийса хилар хоалу — иштта да «Вай биографе» берриге чулоацам.

Из кинематографа бокха вайгуо ба, дукха миллионашт болча зрителашца контакт оттийла цо. Из произведени дегаца а хьаьхьалца кхетаьв хилар хьагоIг дIийжа на хинчиа тIийара дукха хьаьгна письмошна хьаьстера кагрихошшара ухарашна.

СССР Гостелерадио хагрхошта болча программа Керттерча редакце арахIийца «Вай биографи» яха доку-ментальн фильмай цикл бахьан долаш 1978 шера СССР паччахьлахех преми енней из цикл хьаьлча коллективашна.

СУРТАШ ТIА: Артист Юрий Иванович Кикоров, передаче леннински тексташ ешаш вар; режиссер Светлана Ильинична Анненкина магирхошта телепередача кийчьаьш я; Анатолий Григорьевич Лысенко — цикла сценаристе тIа!.

А. ЛЕВИНА сурташ.
ТАСС фотокорреспондент.

КРЫМСКИ КОМСИЙ ХОЗА ХЬАЖ

Иван Нилович Околелов — Крымера «Массандра» аьрзеьчера комбинаца нерттера инженер-винодел. Из уклаза нерзан 40 ду хьалца химийно-технологически пилоташ ер ма дьхьхьинге. Бригадир волаш а, завода винодел волаш а балхаш даьд, дуьнен талхьашна ешьерча мичсурашца доаш медалаш яьхьа массеех марах чIхьаIаг дахьхьад цо. Дика хьалхьагарах 1966 шера Социалистически Къастамо Турпал яха сийлеен цIи ешай ...

Хетт аз Иван Нилович: цхьа доаьхьа долаш дий-теш чIхьаIаг тоадаь эргаднаьхьара гIулаьг?

— Чхьаг1аг тоадаь эргаднаьхьар доаьхьа доаьшш да, — иш ну ца. — Оаьа лерхIаьчаьх, чхьаIаг тоадаь эргаднаьхьарен нердача тайнаьх дола чхьаIаргIа хьадаьрен торонаца хьаьхьа боарам бодаш чIийна.

Масалаца довладу цо «Красный камень» яха цIий мусиат. Из чхьаIаг дахьхIад воьхьан волча винодело Александр Егорова цIе беса лоабат увча лаьтта тIа ихьлча комсех. 1955 шера Югославе хиннача дуьнен талхьашта конкурча конкурсе доцца медаль тIехьайIар «Красный камень» яхача чхьаIаргIа. Цу дахьча — из-заьнен бола цIийлаьхьа тоадаь. 1958 шера Будапеште цу мусиата хьокхдеш нерара доаьнхаг1а дола соагIаг — комсий та тIайолаьна. «Гран-при» яха кубок. «Гран-при» ноьлаг1а кубок йоаьнгс цо 1970 шера Ялте хиннача 22 мелкара деза 300 таррта тайна чхьаIаргIа коньяк хиннача дуьнен талхьашта конкурс. ТIехььарца пераIо-ца ну цIий кубокаш Советски Праге, Софиес, Будапеште, Лейпциге, Москве, Тбилисе...

НОКХАРИЙ ЛЕЛАДЕЧУН КОЛЛЕКЦИ

Ялх зоар латышсин хьалча иллеш - дайнаш гуздьалд «Гайсиньш» яхача совхоза нокхарий леладеча Янис Крумина. Хьалха корреспондента произведеш цо зеха хIаьз тIехьь нтт цу дьаьнад.

Я. Крумина коллекце цIий тайнара хьалхьех хьалхьа нотори, хьаьлеаьлхой цIена дог-уйла, ньаьна меттта хозал. Цо гуздьаьча иллешта кагье да крестоносцаьнга дуьхьала хьалхьа доаттабаьча хьоьсамех, бIаьхьийча ваха боаьдабеш хиннача мугIарерча хьаьлаьлхой вахарах. Совсетий Iаьдал доаькхьа латышски стрелокашта карагIадьнаьча турпалча тIулаьлех дувцаш дараш. Коллекце таьп я цо дIаьгдаь 20 зоар сочIа хьаьнна оьлам, ишцен кIоьнолгу.

А. Умита цIерагIча метген литературан института хIаьп кийчьаьн долча топонимически словара ньгьейчьий Я. Крумина а ю сайна волча 50 витуэнаьга а дIаьхьийь тайп-тайнара мотттинтIе кIо зоар сочIа цIи.

Литературча хIара корта районе бе ду тайнара, витуэнаьгаш - ирсеведаш. Шоай хьаьхьегаца цар ихьовачуьнг чIоагIа берчаьте тIулаьхь.

В. ЛЕЛЕХАС.
г. Леепая.

АЛМА-АТА. «Медео» яхача ледаьхьа лоьмашна уллачу кох-совлозаш дехьалга дезаш бараштца дIаеинча катоне кьаьстта дукха нах гуллу шоатта дийнахьеш хьаьрг дийнахьеш. Цена лоьмаш ер, бIайтача мьахха лIанарашца — цу дерриенсца дина салоIайг нахага, са мукъдоаьчх.

В. БОЙТИНКО сурташ.
ТАСС фотокорреспондент.

ФЕ ХИЛА

Наьхьгаьта лелара Боьхьоайн тIа дIаьздаь да сеца латтаьлара Дайболеева ханна йодачи хана, дехьа-сехьа ньаьхьа а е юхьарзаьлъ а машина лостам хуьнда хана водитель декхарийелла ца кхьчиа машинашта ше цIьаьккха хуьхьаье ца елгах тийшачул тIехьарIа мара вола ца вала, аьлина.

Баьхьа, наьхьгаьта лелара Боьхьоийн из пункт йIоьнаьй трактора водитела Абдуллазиева — «Юбилейный» аграрно-промышленни комплекса долхалочо. Аргун — Петропавловский яхача наьхьгIа тIехьайоаьга ЗИЛ-130 яха мухь кхуьхьа автомашина дIатIех ца боалийташ сеца латтаьлара водаьсенна из. ТIаьхьетар кхерашт аьрдехьа долчо тIоагIга водителе ший машин МАЗ-504 яхача автомашина тIатехьай. Иштта трактора водитело наьхьгIа лелара Боьхьоаьш толхаьр бахьаьн долаш лозаьвьа ЗИЛ-130 яхача автомашина водитель, хIаьта цIакха машина а йохьийь.

Ростов — Баку яхача ваьхь-тIа дар из. Алхан-Юртан тIаьна йоаьшцачу «Селезнотехника» Ачхой-Мартановски районан объединение ГАЗ-53 яхача автомашина водителла Шаьмова машин сов сих а из духьала машинаш уллачьна а ваьнка пассажиршца тIаьвагIаьга автобуса ший машин тIетIехай. Машинашца тIаьвагIаьхьа шаьккха водителе автобуса тIе ваьгIа аьс пассажиршца чоьнаьш хIина боьнне бахьаьб.

ТIехььарча хана корта бохабу малярашца мехка болаш водителашца деш дола наьхьгIаьгIа хуьлаьдаь хастмаста хух. Алхан 1978 шера 10 бетта малар мехка болаш механ лехкан хилаьрах республикс водителашца хьадьаьккхаьл 3240 удостоверени.

Маьгобек — Грозный яхача новкъе ГАЗ-24 яхача автомашина водителла Оарушева.—Маьгобекан АТП болхьоаьнна цIерагIа малар мехка веха а волаш ший машин мотошцанна тIатехай. Мотоцина лехкан ваьгIар тIоагIа лоза а ваь больнице ваьхьа.

Цу тайнара малар мехка болчо водителаца еш йоаьа аварешца ца хилийтара еш я 1978 шера 20 — 30 ноябре хуьрийола «Бахуьс» яха Ергиргоонин рейд.

Дадаахча кIаьрагIа республика наьхьгашка 59 аварийе, цига 2 car вешнав, 29 car хозавьа.

НГI АССР МВД ГАИ.

БАРЗЬКЪАШ ДАХЕН ТЕГЕН IОМАБЕЛАР

МагIалбика районерча дукхаьча кхаьнна езаенай «Октябрь» яхача культура Дворице болх бен йолу барзькъаш дахен тегеи Iомабу куриани.

Цар хуьлаьдо йоаьа дахьлара выпуск хилар ду курсашна.

Цар хуьлаьдо йоаьа Аьнхаонна Жанна Азизовна разА я ше хьийхьача мехкарашца тегIаьнна. Занятиета тIера ма бухьаьш, шоаьш Iомаьа дахьлра говзал цIенхьитта кагарерье тIегIаьн уж хинадаь бар дяка дIаеелар эклиненаьш.

Кьаьстта дика дийнар Ахриев Гаирра цIерагIча комсан лелаеча совхоза доаннас Радионова Хадиятс. Чиалова цIерагIча поселенерча библиотекара Хамидовна Падама, кхьчар. Курсашца дина дешна а цIий болх дина бе а йолу тIехььалар дар.

Б. ЧЕРБИЖЕВ,
тха штете воаьда корр.

ТЕЛЕВИДЕНИ

21 ноябрь
I ПРОГРАММА

5.00 — «Хьа».
6.45 — Iуйранера гимнастика.
8.05 — «Орлеанан» яхача телеспектакль хьаьнна корреспондентий Советски Союза Турпалашен Сайбаьхьа-Бекъаьчуьн Дай-мехка ветеранашта кIаьнгIаьхетар.
9.40 — «Ваьса Жаьлаьнан» яхь М. Горький тIа оттаьл фильм-спектакль. Оттаьн — Советски Эстрадан Центральн Академиеен театр.
14.30 — «Бизнес тIулаьр» — телевизионна документальн фильм.
16.00 — «Композитор Д. Шостакович».
16.50 — «Спортивен классе».
18.30 — «Юрт тIулаьхьаьн дестарашна».
17.10 — «Хьоьмаьр адресан».
18.00 — Кердаьлаьрш.
18.15 — «Хьаьр сурта тIа — ладаь».
18.30 — «Лаьхьотаьхьан». Лерра бесе.
19.00 — Иалер сеца Литоеесен СССР хьаьхьа ветеран Э. Каннаьс. Аьлаьнкхерра передача.
19.55 — «Дедатгромерен дорадер».
19.55 — «Лермен» яхача телевизионна художественен фильмен премьера. Хьаьлаьр сере.
21.00 — «Хьа».
21.30 — «Литературнен тIеман. Михаил Булгаков». Телевизионна документальн фильмна премьера. Чаьхьаьлаьн — кердаьлаьрш.

II ПРОГРАММА

10.00 — «Пранкиеелен фильмаш» яхь телевизионен фильм.
10.30 — «Хьаьвр-аьстта». Телевизионен фильм.
17.15 — «Бартрс пиьхьа — дий пиьхьа». Документальн фильм.
17.15 — «Халькьий депутатий Советаш».
17.35 — «Кьаьчаьнг — Доттаьлаьр» яха телевизионен документальн фильм.
18.05 — «Тхо Хьистера дер» яха документальн фильм.
18.05 — «Цунен хьаьхьаьта оьсурен оборонен» (ночий меттаьлаьр).
19.20 — «Ночи-ГIаьлгIайн тIулаьр». Информационни программа (эрсий ночий меттаьлаьр).
19.55 — «Эстрадин аьхар» (ночий меттаьлаьр).
20.20 — СССР хоккеен йоьа чемпионат. «Крылья Советов» — «Химик». Хьаьдаьр, цIийлаьр ерзаьлаьн. ЦСКА спорта Дворецера тренеран. Перемышев — «Бийса дахьлара» яха фильм, берийн.
21.00 — «Дийнахьена гIа» яха фильм-концерт.
21.30 — СССР хоккеен йоьа чемпионат. «Крылья Советов» — «Химик». Кхоьллаьр период.
22.05 — «Хьулаьрш» яха телевизионен художественен фильм.

РАДИО

21 ноябрь

6.30 — «Целинникашна дагалуьнг». «Тергача истина» гонкьарна къаьстта (эрсий меттаьлаьр).
6.50 — «Экономически дешаьр шиьйна» (эрсий меттаьлаьр).
7.10 — «Грозненский рабочий». «Конституцин лаьмнаь» газетий обзор.
7.17 — «Сегодня» газета обзор.
7.32 — Аьмарша (гIаьлгIай меттаьлаьр).
8.25 — Хьомаш.
8.35 — Аьмарша (гIаьлгIай меттаьлаьр).
8.45 — «Къаьстта наьха хьаьхьа». Бенкиеен социалистически болхлой нарта 60 ер хьаьвра (эрсий меттаьлаьр).
9.15 — «Партийн клаьв». 26 13 йоьа шурий совхоза парторгашца семинара И. Б. Катаева хьаьнна (ночий меттаьлаьр).
9.30 — «Хьаьна вай хьаьвоьн кий радиовешуьрш (гIаьлгIай меттаьлаьр).
17.00 — «Партийен собрани хьаьнна». Бенкиеен социалистически хьебарен цIийлаьр» (ночий меттаьлаьр).
17.30 — Хьаьна латтаьн пиьта школа? «Пешкольнаьга оьсурдолу бо ваьнна» (ночий меттаьлаьр).
17.30 — «Социалистически аьхь лаьхьа литературе». Конкурс (ночий меттаьлаьр).
18.00 — Керда хьаьвоьн (эрсий меттаьлаьр).
19.40 — «Сайрийнера Грозный» (эрсийе гIолаьр).
19.50 — Аьмарша (гIаьлгIай меттаьлаьр).

22 ноябрь

7.10 — «Грозненский рабочий» газета обзор.
7.17 — «Лучшая неделя» газета обзор.
7.32 — Аьмарша (ночий меттаьлаьр).
8.25 — Хьомаш.
8.35 — Аьмарша (гIаьлгIай меттаьлаьр).
9.30 — Аьмарша (ночий меттаьлаьр).
9.45 — «Большаьнна корреспондентаьнна». Болаш ешаш лаьтерашца». Беседа (эрсий меттаьлаьр).
9.30 — «Бартийнера дешаьр». Радиоиьуьсе (гIаьлгIай меттаьлаьр).
9.30 — Аьмарша (эрсий меттаьлаьр).
10.05 — «Юртарча клубда сердолаьр». Беседа (ночий меттаьлаьр).
10.15 — «Вай цIийн уйла йоьа аьхьа». Беседа (гIаьлгIай меттаьлаьр).
10.30 — «Балка минута ишт». Грозненский ГВР-ера передача (гIаьлгIай меттаьлаьр).
10.45 — Балка карарерадеча къаьрг хьаьхьаьг (ночий меттаьлаьр).
19.00 — Керда хьомаш (эрсий меттаьлаьр).
19.35 — «Электроенерги лаьрарг».

Хьоьмаьр

Тахан республике гIоллаьн Грозненн хуьнцуьнг морхаьн а йолаьш, йоачан а йолаьш, малхбузенарча секунде 5 — 10 метр тIоагIа мух а хьехкинг хилен фетагра температура республике 10 — 15 Грозне 13—15 градус йIоьаьл йоьаьш хилен тарлу.

Хьона морхаьн а йолаьш, цхьаьйоча мотттиганца лаьгIа доеда а деллиаш, малхбузенарча секунде 5—10 метр тIоагIа мух а хьехкинг хилен фетагра температура бийсача —4 +1, дийнахьа +4 +9 градус йоьаьш хилен тарлу.

Метеостанции.

ТХА АДРЕС: 364051, г. Грозный, Ленина, 9 (3-гIа этаж). Телефоаш: редактора — 3-44-96; редактора зам. — 3-39-11; бехкочIаьнна секретара — 3-34-38; партийн аьхарен культурера а, спорта — 3-61-46; промышленности отдела — 3-42-30; юрта боьхьна отдела—3-42-28; ишлой отдела — 3-74-66; бухгалтерие — 2-54-30; корректорстке — 2-89-86.

НАШ АДРЕС: 364051, г. Грозный, ул. Ленина, 9 (3-й этаж). Телефоны: редактора — 3-44-96; зам. редактора — 3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отдела партийной жизни и культуры — 3-61-46; отдела промышленности — 3-42-30; отдела сельского хозяйства — 3-42-28; отдела писем — 3-74-66; бухгалтерии — 2-54-30; корректорской — 2-89-86.

Газет арадувл шинарен, ерен, цюаттеен деношка

ОФ05338. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 8024.

Шоана, дай-ноаной ДЕЗАЛЕ ХЬАЛКХУВ БЕР

Фу яхьита да бер дезале хьалкхедар? Из хаттар дийр из дукхаьча дашна-ноаной, дукхаьча мотиш хезаг доеда. Уж дерриган а дIаьлаьхьа — ноаной. Къаьстта «хьетам бала» йиш ю берашта. Дезале мел долча хIамо, дезала вахара берриг-гаьча нийсо, дийн ноаной кокьмотийн, цар эрудице, дукхаьча кхьча хIамаца ну царна хьетам.

Цхьаьнца а ден ханен хурсаш тоай воI а йоI унаьхьенен болха тIерен хилар ца ловIг. ХIаьта а, нагахьа сайна берий физически унаьхьенен берриган а хIама бац аьина болча дашна-ноаной чIоагIа уйла йоI а, нар нравственни унаьхьенена сатота берен хIоьнна да царна хьье. Бакъаьр аьлча, хьетам балара процесс, чоьаьхьелле я, дукхаьча лагIаш долаш тIулаьхь да, цудухьа ца дашкара-ноаной мешшара дIадех берашн кхабарийн цар хIамашш берийнарах чIоагIа цу тIулаьхьа. Дашна-ноаной ха а дага латта а деза, беро ший сакхетама вакхуьн сеннаьхчуьнга йина а хьаьхьаьрийна. Берашта нравственни хьетам бахара дай-ноаной саготе на хилар тергеа ца ден дита йина йолаш деш, из дедаг-гаьна духьала да.

Карабулаьк школа директор волаш барайта шера болх бийр ю. Бераштен равной-ноаной хьеьрен контакт проблема йоацаш болча дукхаьча дезалеш дуьнца йиш йолаш ва со. Цар ваьгар барийтайна да. ДотгIийий дуйна ба. Муьхьача дешоьнца цхьана салоI бохкхаьгIарн берашен. Цу дезалийна чIоагIа ваьг ду эксперташ, ниьжкаьнг дешара тIера хуьл. Ноаькхий цIагIара библиотекаьн я. Берашца дика деш.

Цар ошлет, ваьнеш, кхетам балара говзал чIоагIа хьаьгIа долаш, массанена а Дайбоийна дегоаьгIаьн хуьл. Хьаьрхошна царех лаьмнаь дуьн ношш кхьаьст-ньаьстена нахьа ца кхамаьл дела хана, классен собранешца, дай-ноаной университетен занятешца. Масала, наст-наста юьн оаха Зеленскегаг — мугIарерча советски дезала — опыт. Дезалеш... Дас каст наста мазар мел. ЦIагIа юьгIюьгIе халахетарашца дуьйл. Дезал бохкаьл латт. Из кьона да болх бен йолча меттте аьха нуьгIаллой болча хIлар со. Цунца хозза дага а доалаш кхамаьл хилар тха. Дийн доаьр цо. ХIаьта а малар дуьйш вешар. Шийла ца лерттIа хилар доаьш ва ьоI... Вашъ да а ма дийн ма. кхетам балара тIулаьнца дьта ихьаьча дикьа ший тайнара да. Педа-ньина советски педагога В. А. Сухомлинске белгалдаьхьхьаьд: «...ма чIоагIа а лов-кх берш ший да чIоагIа ший тIулаьхьа кхьаьхьа ньаьта хьаьхьокхаш, бекхтокхаме хила хоьш вола car хилар».

Шаьмка а ше шийга хаттар дийна ва-хьаьгI из кьона да: малагIа кхетам болаьуьрга да сота воIа, цунна мишта хет хьоI со, но деза чуьхь бесш бола соцам пийна ньаьтIехьоьалаш бий-хьоI?

ХIаьнарчин вай цIагIарча хьалдина дийлаьна, беро цIен тIулаьнна кхьаьста дезаш кхьеп ер ма дийй аьина хIама дан. Из но да. ТIаьнна ду дича бекьалла да?

Цхьаьнца а хIама ца ешаш торо хилча, моральн тIулаьнна кхьаьсаргIа кхетам дуьлга дезале хилдина дарджоьгIаш хIинна да. Цешоьта кхьгурчар, гонахьарчар йоаьхо ертболлаш хьалхьеде деза вай берашн. Сона хетачох, сина кхьаьстаг — «цIагIарча балха» керттера тайна. Кхы дIаьхо мел дар хIинарча цIен хьаьштарча производстве хьалхьа бакъаьхьа да. Нагахьа сайна деганца вай берашта гарга доахалой. —кхьаьгIаьнца сихатIе а доахьлуьгIа вай. Цудухьа даьнен нанен эгтара. чIоагIагIа дагадалла дезар цIагIа беро ден дар дар, цо из сендухьа ду хьаьгIа да.

Беро уй диладаьн, ваьлаь цIенбаьлаьне, кхьеГIаш билане — из дика дий? Сона кан. Нагахьа сайна ишшо тоомбар де, дика хетийта цо из дадале — из во дар. Цхьаьнца, дикагIа да ма. нагахьа сайна ишийна ца. Из моральн соиГIаг дарга дог ца а доахьш даьдиле. Кхы а дийгIа ма. нагахьа сайна воьхарна тIера ялор атачча ноьхар дуьхьа беро из ден дале.

ТIаьнна, мишта мах бе бохIа кхьаьстаг, нагахьа сайна ца леладечун дарх йоаьхьа ялор иле, цхьан хIинах кхеп из леле? МоллаьгIа болх дан нанаьн ешаьгIе бийташ гуьл берага — Іаьнарга, белаьлургIа аьле. Цхьаьнца, ихьера а ньйсуьн дар ихьаьчаьна. Из ма ер ма дарал соагIа, гоанну из. ЦIагIара моллаьгIа дезар кхочийца цун ший лоГIотаргIа дезаш ер дезаш.

Дикача дезалашца кхьаьхьегаьн дукхаьбеш Іомаьаш берга: цига цар шоай дуьхьаьчIех доа гIулаьнна сайна, наьхьгара бесаьн. БоьхьаргIар сий дар сайна лоарIаш из.

Лаьхе мел дийдачун ваьаьн токара воI токарь хилаьна вартаьш хьаьгIа дар. Дийне а дан. Беро дуьнгIа ешаьгIаьгIа раш. цунна дуьлургдарш доьш ларIхен деза. ХIаьта а хIара беро дика хIара ихьа ца ший дан. ньаьна профессе да.

Іодешше а коллективнисташ долаш дан берашн. НахьаргIа доттаГIаьна, ноьнгостаьна. Дийнача дагара ишшо ца ер хьаьгIа хилара уйла чуйоссаьн царна, гIулаьнгIа, эхь-эадел доаьшш. Даьхьа дарджоьгIаш ден хилара ца ер а сийна. ХIама ма дукхаьгIа дьхьаьге ший тIехьоьдоьл даьн ваьнеш ешошшара гойтача хьоьхьамца. Цхьаьнца, ваьнеш ший ер хьаьгIе хилара ца ер а дезале дуьнна моттиганца ньйсу гIеньа, аьха, хIама бе-бапна хетарIдоьгIаш, хьаьхетаьнг хуьрдоьгIаш берашн хьалихедаьн.

Шовзткъа шера пIоьле аьса болх бен дукхаьха а ийнаьд аь. тIехьийна кхетам дола бе-ган цо ший тIулаьнна. Из гIулаьдоьгIа берашта цар сий ца дарал соагIа, уж дуьхьал гонна хилар. Уж гонна дар дестал — «Ма, ма, ма, ма» боьхьхьарх. Цхьаьнца, ужжа-морхаьн, ираза, ньгьньгьне ма-гаьне ийнаьд. Дукхаьха дукхаьгIа боьла. Дукхаьха дукхаьгIа ешаш ньаьхьостал деш бах. ХIаьта а дика хIама нарогIдоьлаьрш эгтара хьалха ший-ешаьгIа а. Іо. Іаьнарга берашта кагнеГ долча хана деш Іомаьо бизза нах а бо-лаш уж хьалхьурдзала оьмалоьш. Даьхьа-ньаьнеш хьехарчоьхи тийша да бе-рашн цIенен камнырьен догIийн ер дийлаьн, общественен поьдуьта улуьрдчаренен нахьаьдаредолаш берашн хьалхьуьлга.

Дукха хI поащашца № 1 йоьла Карабулаькан школе дешо медаль а йолийлаш йистельнаьгар Калинина Людмилас (хIанз дина дечаш я на Лоньобовена цIерагIча Московскин университетна школе гIа курсе). Шай новкъостаьне ловрхIаш ер из, хIара ешна из болча цар цIагIа чууьгар цунца цIьаьг кхеп дезаш багIаранаь, цунца цIьаьна Іора шоашта цIагIа е ешаьгIа уроташ, экзаменашта дахьна вийчоьра. Іахьадара из цIена дог-уйлен динадаьр хилча дика хетийнен цунна Іомадаьрашн кун дин ваьнеш да.— Лидия Павловнаца Павел Фадеевична. Цкъа цхьан сочинене тIа Людас хьаьдаьр: «Аз хетадаьн, ма хьаьхьаьшкара Іахьаьмате берийна бехкоьнгаш сенах ваьг аьлча, из ваг, общественарга Іийца цIа мел кийдр, хьаьна ца ер. — Лидия Павловна